

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لرستان

معاونت آموزشی

دانشکده دندانپزشکی خرم آباد

دفتر توسعه آموزش

آموزش پژوهش (۲)

چکیده و کلمات کلیدی مقاله را چگونه بنویسیم؟

یکی از اهداف نوشتن یک مقاله علمی این است که محتوای مقاله، ابتدا مورد توجه و قبول مجلات برای ثبت و انتشار قرار بگیرد و سپس به عنوان رفرنس، توسط سایر پژوهشگران استفاده شود. زیرا هر چه تعداد ارجاعات به یک مقاله بیشتر باشد، امتیازات بیشتری را برای نویسنده در پی دارد. گاهی چکیده تنها قسمتی از مقاله است که از طریق موتورهای جستجو به صورت رایگان در اختیار مخاطب قرار می‌گیرد. حتما ضرب المثل "سالی که نکوست از بهارش پیداست" را شنیده‌اید؛ عنوان و چکیده، اولین قسمت‌هایی هستند که مخاطب با آن‌ها مواجه می‌شود و مهم است که به بهترین نحو ممکن نوشته شوند تا باعث ترغیب خواننده برای خواندن کل مقاله شود. به علاوه لازم است که محتوای کلی مقاله را به مخاطب منتقل کنند تا مخاطب با توجه به نیاز خود، تصمیم به خواندن یا نخواندن ادامه‌ی مقاله بگیرد. بنابراین مهم است که در نگارش این قسمت، اصول و نکاتی در نظر گرفته شود.

ویژگی‌های یک چکیده مناسب

- سبک نوشتن چکیده باید مطابق با الگویی باشد که در راهنمای نویسندگان مربوط به هر مجله مشخص شده است. ممکن است الگوی مجلات برای قسمت‌های مختلف مقاله متفاوت باشد، بنابراین قبل از ثبت مقاله در یک مجله باید به راهنمای نویسندگان آن مجله مراجعه کرد و با توجه به آن بخش‌های مختلف را نوشت.
- چکیده باید به صورت خلاصه نوشته شود. معمولاً محدودیت تعداد واژه برای این بخش در نظر گرفته می‌شود؛ به طوری که تعداد واژگان این بخش نباید از ۲۰۰-۳۰۰ کلمه بیشتر باشد (این محدودیت در راهنمای نویسندگان مشخص شده است و در مجلات مختلف متفاوت است).
- در عین خلاصه بودن باید بیان‌کننده‌ی محتوا و پیام اصلی مقاله باشد. چکیده باید به صورت مستقل قابل درک باشد تا مخاطب بدون نیاز به خواندن کل مقاله به مسئله‌ی اصلی پی ببرد (برای پی بردن به مطالب جزئی‌تر مخاطب باید به متن مقاله مراجعه کند).
- چکیده باید جذاب باشد اما نباید در نوشتن آن بیش از حد بزرگنمایی کرد. همچنین نباید اطلاعات یا نتایجی که در مقاله به آن اشاره نشده است در چکیده بیان شود.
- چکیده باید به وضوح در مورد اهداف، روش‌ها و نتایج پژوهش توضیح بدهد و بدون ابهام نوشته شود.
- باید از نوشتن مخفف‌ها و کلمات نامفهوم در این قسمت خودداری نماید. البته در صورتی که یکبار به فرم کامل عبارت در متن چکیده و به مخفف آن در پرانتز اشاره گردد، می‌توان در ادامه‌ی مطلب از فرم مخفف شده، استفاده کرد.

نحوه‌ی نگارش چکیده

چکیده‌ها را به طور کلی می‌توان به دو دسته تقسیم نمود:

- **چکیده راهنما (Indicative Abstract):** چکیده‌های راهنما یا توصیفی بیشتر در علوم انسانی استفاده می‌شوند و کاربرد زیادی در علوم پزشکی ندارند. این چکیده‌ها طرح کلی مقاله یعنی مقدمه و اهداف را بیان می‌کنند و شامل روش یافته‌ها، نتیجه‌گیری و گاهی هم روش اجرا نمی‌شوند.
- **چکیده تمام‌نما (Informative Abstract):** این چکیده‌ها در علوم پزشکی رایج‌تر هستند و شامل بخش‌های مقدمه، روش اجرا، یافته‌ها، نتیجه‌گیری و کلمات کلیدی می‌باشند. این نوع چکیده به دو صورت ساختارمند و بدون ساختار نوشته می‌شود. در نوع ساختارمند به هر کدام از بخش‌های ذکر شده به صورت جداگانه پرداخته می‌شود و هر بخش تیتیر مربوط به خود را دارد؛ در حالی که نوع بدون ساختار، به صورت یک متن پیوسته نوشته می‌شود و تیتیربندی ندارد. در واقع تنها تفاوت بین این دو نوع در تیتیربندی است؛ به طوری که اگر تیتیر بخش‌های چکیده، در نوع ساختارمند حذف شوند، متن حاصل همان چکیده‌ی بدون ساختار خواهد بود.

اجزای یک چکیده‌ی کامل

در یک چکیده‌ی تمام‌نما باید تمامی موارد زیر به ترتیب نوشته شوند. اگر ساختارمند بود، هر بخش در یک پاراگراف جداگانه و اگر بدون ساختار بود به صورت یک پاراگراف به همگی بخش‌ها پرداخته شود. برای نوشتن این بخش‌ها باید به متن مربوطه در مقاله مراجعه و جملات کلیدی آن را استخراج کرد. سپس آن‌ها را با بیانی جذاب و متفاوت از جمله‌ی اصلی و بدون تغییر محتوا نوشت. معمولاً بیشترین تعداد جملات به قسمت یافته‌ها و سپس روش کار تعلق می‌گیرد؛ البته این مورد در مطالعات مختلف می‌تواند متفاوت باشد.

❖ **مقدمه (Introduction Or Background):** شامل توضیح مختصری درباره‌ی متغیر اصلی، مسئله‌ی مورد بررسی و اهداف طرح می‌باشد. این قسمت معمولاً شامل ۲-۳ جمله است. این جملات باید به نحوی بیان شوند که هدف پژوهش را مهم جلوه دهند.

❖ **روش اجرا (Method):** در این قسمت باید به قسمت‌های مهم روش رسیدن به اهداف مطالعه اشاره نمود. این مورد معمولاً شامل نوع مطالعه، تعداد نمونه‌ها، زمان و مکان مطالعه، روش جمع‌آوری اطلاعات، ابزارهای مورد استفاده و... می‌باشد.

❖ **یافته‌ها (Results):** مهمترین بخش چکیده، بخش یافته‌ها می‌باشد که معمولاً بیشترین میزان چکیده را به خود اختصاص می‌دهد. ممکن است پژوهش به نتایج متعددی منتهی شده باشد، اما در این قسمت باید تنها به مهمترین نتایج به دست آمده از مطالعه پرداخت.

❖ **نتیجه‌گیری (Conclusion):** این قسمت مربوط به کاربرد نتایج پژوهش برای جامعه یا مطالعات بعدی می‌باشد. این کاربردها باید واقعا از نتایج پژوهش، قابل حصول بوده و نباید ناشی از خیال‌پردازی‌های پژوهشگر باشند. زمان افعال این قسمت باید به صورت حال باشد.

❖ **کلمات کلیدی یا کلیدواژه‌ها (Key words):** کلمات کلیدی معمولا شامل ۳-۵ کلمه‌ی مهم مطالعه می‌باشد که در انتهای چکیده بیان می‌شود. هر مقاله یکسری اصطلاحات و کلمات اختصاصی دارد که نشان‌دهنده‌ی نمای اصلی آن پژوهش است. در واقع این کلمات، موضوع و متغیرهای اصلی مقاله را به طور واضح مشخص می‌نمایند و باعث می‌شوند مقاله در موتورهای جست‌وجو آسان‌تر پیدا شده و میزان ارجاعات به آن افزایش یابد. پس ضروری است این کلمات به طور اصولی انتخاب شوند. این کلمات باید با علامت ؛ از هم جدا شوند.

انتخاب کلمات کلیدی مقاله

کلمات کلیدی باید متناسب با واژه‌های اصلی عنوان، هدف و مسئله‌ی پژوهش انتخاب شوند و در کل نشان‌دهنده‌ی محتوای اصلی مقاله باشند. این کلمات نباید آنقدر کلی باشند که موضوعات متفرقه را هم شامل شوند و نه آنقدر خاص باشند که توانایی پوشش محتوای مقاله را نداشته باشند. در هر حیطه باید از اصطلاحاتی استفاده کرد که رایج‌تر هستند؛ زیرا این کار احتمال پیدا شدن مقاله‌ی شما طی سرچ‌ها را بیشتر می‌کند. برای انتخاب این کلمات، کلمات اصلی مقاله باید در موتورهای جست‌وجو سرچ شوند و در نهایت از بین این کلمات، آنهایی که به طور واضح‌تری حیطه‌ی پژوهش را مشخص می‌کنند و سرچ را به مقالات مرتبط‌تر محدود می‌کنند، انتخاب کرد. برای انتخاب این کلمات می‌توان از کلمات کلیدی مقالات مشابه نیز استفاده نمود.

چند نکته مهم در هنگام نوشتن چکیده مقاله

- چکیده باید بعد از نوشته شدن کامل سایر بخش‌های مقاله نوشته شود؛ زیرا چکیده باید برگرفته از کل محتوای مقاله باشد.
- در چکیده نیازی به رفرنس دادن نیست. بهتر است از تعابیر و جملات خود استفاده کنید و متن مقاله را کپی نکنید.
- در متن چکیده نباید به شکل یا جدولی ارجاع داده شود.
- در نوشتن چکیده باید از کلمات مناسب و کلیدی حیطه‌ی پژوهش استفاده شود تا احتمال دیده شدن مقاله را در موتورهای جست‌وجو افزایش دهد.
- رعایت علائم نگارشی را فراموش نکنید.
- بخش‌های چکیده باید به ترتیب گفته شده نوشته شوند.

تهیه شده در دفتر توسعه آموزش دانشکده دندانپزشکی خرم آباد

بهمن ۱۴۰۱